

В.І. КОСТЕНКО

**ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА
МОЛОКА І ЯЛОВИЧИНИ
ПРАКТИКУМ**

Третє видання перероблене і доповнене

Навчальний посібник
для підготовки фахівців ОС «Бакалавр»
за спеціальністю 204 – «Технологія виробництва і переробки продукції
тваринництва» у вищих навчальних закладах України

Київ
Видавництво Ліра-К
2023

УДК 636.2:637.12:637.562(075.8)

К 71

*Рекомендовано Вченою радою
Національного університету біоресурсів і природокористування України
(протокол №4 від 25 жовтня 2023 року),*

Рецензенти:

Луценко М. М. – завідувач кафедри технології виробництва молока і м'яса Білоцерківського національного аграрного університету, д. с.-г. н., професор;

Прудніков В. Г. – професор кафедри технології переробки і якості продуктів тваринництва Державного біотехнологічного університету, м. Харків, д. с.-г. н., професор;

Захаренко М. О. – професор кафедри ветеринарної гігієни ім. проф. А. К. Скороходька НУБІП України, д. біол. н., професор, член-кореспондент НААН.

Костенко В.І.

К 71 Технологія виробництва молока і яловичини. Практикум. 3-тє вид. перероб і доп. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 444 с. ISBN 978-617-520-661-4

Викладено у вигляді окремих навчальних занять матеріали про виробничий і племінний облік у скотарстві, відтворення стада, вирощування молодняку, методи оцінювання й обліку молочної і м'ясної продуктивності та її якості, а також способи оцінювання маточного поголів'я різних напрямів продуктивності, моделювання технологічних процесів виробництва продукції скотарства та управління живленням великої рогатої худоби.

Для викладачів і студентів напряму підготовки за спеціальністю 204 – «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» вищих аграрних навчальних закладів.

УДК 636.2:637.12:637.5'62(075.8)

ISBN 978-617-520-661-4

© Костенко В.І., 2023

© Видавництво Ліра-К, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
ПРАВИЛА З ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ВЕЛИКОЮ РОГАТОЮ ХУДОБОЮ	5
ТЕМА 1. ВИРОБНИЧИЙ І ПЛЕМІННИЙ ОБЛІК У СКОТАРСТВІ	7
Заняття 1. Присвоєння кличок та ідентифікація великої рогатої худби ...	7
Заняття 2. Визначення віку великої рогатої худоби.....	25
Заняття 3. Ведення виробничого і племінного обліку у скотарстві.....	32
ТЕМА 2. ВИРОЩУВАННЯ МОЛОДНЯКУ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ	37
Заняття 1. Оцінювання якісних показників молозива призначеного для випоювання новонародженим телятам.....	37
Заняття 2. Розроблення схеми випоювання молочних кормів телятам..	42
Заняття 3. Методи обліку і оцінювання росту худоби	45
Заняття 4. Планування вирощування молодняку великої рогатої худоби	49
ТЕМА 3. ВІДТВОРЕННЯ СТАДА	56
Заняття 1. Оцінювання відтворної здатності великої рогатої худоби.....	56
Заняття 2. Планування осіменіння (парувань) і отелень у господарствах з розведення великої рогатої худоби	60
Заняття 3. Розрахунок оптимальної структури стада і планування руху поголів'я у господарствах з розведення великої рогатої худоби	63
ТЕМА 4. МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ	72
Заняття 1. Методи обліку і оцінювання молочної продуктивності корів	72
Заняття 2. Методи відбору проб молока для оцінювання його фізико-хімічних показників	81

Завдання 1. Стерилізація і маркування посуду для зберігання середніх проб молока	81
Завдання 2. Відбір, консервування та зберігання середніх проб молока	82
Заняття 3. Оцінювання органолептичних показників та визначення густини молока	88
Завдання 1. Оцінювання органолептичних показників молока (ДСТУ 3662–97).....	89
Завдання 2. Визначення густини молока ареометром (ДСТУ 6082:2009).....	90
Заняття 4. Визначення у незбираному та збираному молоці кількості жиру, білка, лактози, сухої речовини і сухого знежиреного молочного залишку	96
Завдання 1. Визначення масової частки жиру у незбираному та збираному молоці (ДСТУ ISO 1211:2002, ДСТУ ISO 488:2007, ДСТУ ISO 11870:2007).....	96
Завдання 2. Визначення у молоці кількості сухої речовини та сухого знежиреного молочного залишку	106
Завдання 3. Визначення у молоці кількості білка та лактози з використанням рефрактометра РФ–464	108
Завдання 4. Визначення у молоці загальної кількості білка методом формольного титрування.....	110
Заняття 5. Визначення титрованої кислотності молока титрометричним методом	112
Заняття 6. Визначення точки замерзання молока. Термісторний криоскопічний метод (ДСТУ 30562:2003; ISO 5764-87).....	113
Заняття 7. Контроль санітарно-гігієнічних показників молока	120
Завдання 1. Визначення чистоти молока (ДСТУ 6083:2009).....	120
Завдання 2. Визначення кількості мікроорганізмів у молоці підрахуванням числа колоній, вирощених за температури 30°C ДСТУ IDF 100B:2003	121
Заняття 8. Визначення домішок аномального молока	125
Заняття 9. Визначення натуральності молока.....	129
Завдання 1. Оцінювання розведення молока водою або збираним молоком.....	129
Завдання 2. Визначення умісту інгібуючих речовин з індикаторами резазурином і метиленовим синім	130
Завдання 3. Визначення у молоці домішок соди	132

Заняття 10. Планування надою за лактацію для окремої корови та групи корів стада	132
Заняття 11. Планування обсягів виробництва молока по стаду ферми (господарства)	141

ТЕМА 5. М'ЯСНА ПРОДУКТИВНІСТЬ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ

Заняття 1. Оцінювання показників м'ясної продуктивності за життя тварини	148
Заняття 2. Післязабійне оцінювання показників м'ясної продуктивності худоби	163

ТЕМА 6. ПЛЕМІННА РОБОТА У СКОТАРСТВІ

Заняття 1. Візуальне та лінійне оцінювання екстер'єру і конституції великої рогатої худоби	172
Заняття 2. Оцінювання екстер'єру великої рогатої худоби з використанням промірів	195
Заняття 3. Фотографування великої рогатої худоби	203
Заняття 4. Оцінювання вим'я, інтенсивності молоковидення і придатності корів до машинного доїння	209
Заняття 5. Оцінювання бугаїв молочних і молочно-м'ясних порід за якістю потомства	222
Заняття 6. Організація і проведення комплексного оцінювання великої рогатої худоби молочних і молочно-м'ясних порід (бонітування)	232
Заняття 7. Оцінювання бугаїв м'ясних порід за якістю потомства	248
Заняття 8. Комплексне оцінювання (бонітування) великої рогатої худоби м'ясних порід	257
Заняття 9. Управління селекційним процесом у молочному скотарстві з використанням ЕОМ і ПЕОМ	281

ТЕМА 7. МОДЕЛЮВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ У СКОТАРСТВІ

Заняття 1. Моделювання потоково-фазової технології вирощування ремонтного молодняка для молочного стада	287
Заняття 2. Моделювання технологічного процесу ферми з виробництва молока і його економічне оцінювання	345

Заняття 3. Моделювання технологічного процесу вирощування й відгодівлі молодняка великої рогатої худоби та його економічне оцінювання.....	391
--	-----

ТЕМА 8. УПРАВЛІННЯ ЖИВЛЕННЯМ

ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ	400
Заняття 1. Оцінювання якості подрібнення об'ємистих кормів для худоби	400
Заняття 2. Оцінювання якості живлення великої рогатої худоби.....	404
Завдання 1. Оцінювання однорідності повнораціонних кормосумішок	406
Завдання 2. Оцінювання рівня споживання корму з кормового столу (годівниці)	406
Завдання 3. Оцінювання рівня освітлення кормового столу (годівниць) і зони споживання кормів	407
Завдання 4. Оцінювання розмірів частинок кормів, які згодують тваринам.....	408
Завдання 5. Оцінювання рівня сортування загальнозмішаного раціону.....	409
Завдання 6. Оцінювання управління живленням через аналіз екскрементів	410

ТЕМА 9. ТЕХНОЛОГІЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО

М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА	413
Заняття 1. Оцінювання відтворювальної здатності бугаїв і корів спеціалізованих м'ясних порід	413
Заняття 2. Оцінювання молочності корів м'ясних порід	416
ДОДАТКИ	418

ПЕРЕДМОВА

Розвиток скотарства нині неможливий без подальшої інтенсифікації, поглибленої спеціалізації та широкого упровадження у практику досягнень світового науково-технічного прогресу. За цих умов зростають вимоги як до теоретичної, так і особливо до практичної підготовки фахівця, його вміння творчо використовувати одержані знання, знаходити оптимальні рішення найскладніших практичних завдань.

Усе це зумовило орієнтацію навчального процесу у вищій школі на його активізацію, ефективніше використання навчального часу і, що найголовніше, збільшення частки самостійної роботи студентів.

В основу цього практикуму покладено вимоги кваліфікаційної характеристики, навчального плану та програми дисципліни „Технологія виробництва молока та яловичини”. Його мета — максимально конкретизувати й індивідуалізувати зміст лабораторно-практичних занять із дисципліни, збільшити час самостійної роботи студента над завданнями та навчити його самостійно аналізувати одержані результати.

Матеріали дисципліни викладено у логічній послідовності. Під час розроблення змісту тем і завдань ураховано міжпредметні зв'язки загальнобіологічних та спеціальних дисциплін. Тому в деяких завданнях передбачено вивчення питань з урахуванням одержаних теоретичних і практичних знань суміжних дисциплін. Більшість занять пов'язані між собою логікою їх виконання, де наступні є продовженням попередніх. Наприклад, дані з плану осіменіння і отелень використовують під час планування руху худоби, виробництва молока, яловичини тощо.

Викладачу лабораторно-практичні заняття слід планувати так, щоб до кожного наступного студенти приступали, вивчивши і опрацювавши матеріали попередніх. Частина завдань студенти виконують вдома самостійно, а в аудиторії разом із викладачем розглядають та аналізують їх.

Кожне заняття має складатися з таких обов'язкових елементів, як перевірка підготовки студентів до виконання завдань теми і оцінювання їх знань, видача і виконання завдань, підбиття підсумків і оголошення теми наступного заняття. Форми перевірки знань можуть бути різними, залежно від конкретних умов на кафедрі, від традиційних до тестового або тестового програмованого контролю. З огляду на результати перевірки стану підготовки студентів до заняття викладач дозволяє їм виконання завдань теми. Студенти, що не одержали дозволу, використовують час заняття для вивчення його змісту й методики, а індивідуальне завдання виконують на кафедрі у інший (до наступного заняття) час під керівництвом і контролем чергового викладача.

Вивчаючи теми курсу, студенти мають постійно працювати з тваринами, а більшість завдань виконувати безпосередньо на фермі господарства. Звичайно, частина специфічних занять виконуватиметься з використанням готових даних і матеріалів. Найкраще, якщо ці матеріали будуть зібрані студентом самостійно під час виробничої практики по

кожному конкретному господарству. Це дозволить значною мірою індивідуалізувати процес навчання, що сприятиме більшій відповідальності і зацікавленості студентів у виконанні завдань, а також активізації усього процесу навчання. При цьому доцільно ширше використовувати метод ділових ігор.

З метою максимальної економії витрат часу на технічний бік виконання завдань кожному студенту потрібно видати робочий зошит з розробленими формами таблиць, графіків та статистичних форм, указавши у ньому доповнення й уточнення до методик виконання завдань (якщо вони є), а також список рекомендованої літератури.

Навчальний посібник розрахований переважно на студентів факультетів технології виробництва і переробки продукції тваринництва. Проте частина занять може бути використана під час підготовки студентів спеціальностей, які вивчають курс «Основи тваринництва».

Звичайно, в одному посібнику неможливо повною мірою врахувати специфічні умови усіх ВНЗ України. Тому розроблені завдання слід доповнити і конкретизувати відповідно до умов виробництва у зоні розміщення ВНЗ, а вибір теми, час, що відводиться для її вивчення, і обсяг завдань визначає викладач відповідно до навчального плану.

ПРАВИЛА З ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ВЕЛИКОЮ РОГАТОЮ ХУДОБОЮ

Перед початком занять студентів знайомлять із забудовою і обладнанням ферми, технологічним процесом, засобами механізації і електрообладнанням, розпорядком та організацією праці обслуговуючого персоналу, організацією робочих місць, а також приладами й обладнанням, з якими вони працюватимуть на заняттях.

Під час роботи з тваринами студенти повинні мати **спеціальний і санітарний одяг** та дотримувати таких **правил**:

- ▶ поводитися з тваринами слід завжди спокійно й ласкаво, оскільки грубе поводження не дасть змоги виконати завдання, передбачені планом заняття; не можна бігати проходами корівника, голосно говорити й сміятися, оскільки це збуджує тварин і заважає виконанню поставлених завдань; заходячи до станка (стійла) або наближаючись до тварини, слід попередити її рівним спокійним голосом і за можливості дати якийсь смачний корм — шматочок хліба, цукор, буряк тощо; не можна підходити до тварини ззаду, зненацька і робити при цьому різкі удари по тілу, викрикувати, викликати у неї больові подразнення — тварина може нанести травму;

- ▶ виводити тварин слід тільки у спеціальному недоуздку на короткому повіді;

- ▶ **КАТЕГОРИЧНО забороняється намотувати повід на руку;**

- ▶ виводити тварин із стійла чи приміщення, а також заводити назад лише за собою за повністю відкритих і зафіксованих у такому положенні дверях, не пропускаючи тварину вперед і тримаючи повід у руці;

- ▶ бугаїв виводять, незалежно від їхнього норову, використовуючи недоуздок і спеціальну палицю-водилю завдовжки близько 2-х м. Її закріплюють за носове кільце, що не дає можливості бугаєві раптово напасти на того, хто виводить, чи інших людей;

- ▶ поводитися з бугаями треба спокійно й упевнено, але не грубо. Не можна допускати різких і сильних окриків, а також бити й дратувати їх. Бугаї дуже збуджуються, якщо той, хто виводить, одягнений не в звичайний спецодяг або від нього йде незвичний запах;

- ▶ вивчати статі, описувати екстер'єр, вимірювати, промацувати вим'я і сім'яники краще з правого боку, але можна й з лівого, тільки треба, щоб вас добре бачила тварина;

- ▶ оглядаючи ротову порожнину, тварин фіксують за роги або носо-губне дзеркало. При фіксації за роги стають біля шиї тварини з лівого або правого боку і двома руками беруть за роги таким чином, щоб не виступали їх вільні кінці. Ліктем руки, що знаходиться ближче до шиї натискають на неї, а тілом – на ділянку плеча й лопатки тварини. За носо-губне дзеркало худобу можна фіксувати за допомогою спеціальних щипців або пальцями рук;

► **ПАМ'ЯТАЙТЕ** – велика рогата худоба б'є задніми кінцівками як назад, так і особливо часто – вбік. Крім того деякі тварини можуть битися рогами, особливо це притаманне бугаям, напад яких досить часто буває несподіваним, стрімким і може мати трагічні наслідки;

► закінчивши роботу з твариною, погладьте її, назвіть ласкаво кличку, дайте смачного корму.

Вивчивши наведені правила і одержавши інструктаж на робочому місці, кожному студентові потрібно про це розписатися у спеціальному журналі.

ТЕМА 1. ВИРОБНИЧИЙ І ПЛЕМІННИЙ ОБЛІК У СКОТАРСТВІ

Заняття 1. Присвоєння кличок та ідентифікація великої рогатої худоби

Мета заняття. Вивчити правила присвоєння кличок та ідентифікації і реєстрації великої рогатої худоби. Набути практичних навичок проведення ідентифікації та оформлення реєстраційних документів на велику рогату худобу.

Наочні приладдя та обладнання. Спеціальні щипці для закріплення бирок з ідентифікаційним номером на вуха тварині; татуювальні щипці з набором голчастих штампів, щипці для нанесення вищипів на вуха, набір тавр і прилади для випалювання номерів на рогах та мічення холодом; бирки; набір документів для реєстрації худоби; робочі зошити.

Зміст теми і методика виконання завдань. Одним із елементів зоотехнічного і виробничого обліку є своєчасне і правильне присвоєння кличок та ідентифікація худоби.

Тривалий час серед фахівців велася дискусія про необхідність присвоєння кличок тваринам. Але зрозуміло, що історія порід і племінної справи без кличок тварин була б сухою, нецікавою й незрозумілою. Крім того слід пам'ятати, що клички допомагають людині встановлювати з твариною контакти, з яких розпочинається одержання рекордних показників продуктивності. На жаль, і сьогодні питання про те, якими мають бути клички у тварин і який порядок їх присвоєння, повністю не вирішене. Одні фахівці вважають, що клички тваринам слід присвоювати за кличкою матері, інші – батька. У скотарських племінних господарствах найчастіше застосовують спосіб присвоєння кличок за початковою літерою клички матері. Наприклад, всі телята, що народилися від корови Нічки, незалежно від статі, будуть мати кличку, що розпочинається на «Н» – Нева, Надія, Нота, Набат, Невід. Прихильники такого способу доводять, що це допомагає в селекційній роботі, оскільки за кличкою легко визначити, з якої родини походить та чи інша тварина. Інколи використовують і такий спосіб, коли всім теличкам присвоюють клички на початкову літеру матері, а бичкам – батька.

У товарних господарствах, де походження не відіграє тієї ролі, що у племінних, застосовують систему кличок, яка показує вік (рік народження) тварин. При цьому весь приплід, що народжується протягом одного року, одержує: клички, які починаються на одну літеру – наприклад, «А» (Азбука, Айва, Азот і т. ін). У наступному році клички будуть починатися тільки з літери «Б» (Бархат, Борець, Білка тощо). У такій системі позитивне те, що фахівець по кличці знає, скільки років тій чи іншій тварині, а це допомагає швидко вирішувати питання виробничого й зоотехнічного обліку.

Досить часто з метою «економії» кличок їх присвоюють тільки те-

личкам, а бичкам – лише ідентифікаційні номери.

В усіх випадках, присвоюючи кличку, слід пам'ятати, що вона має бути чіткою і зрозумілою всім, хто працює з тваринами. У племінних господарствах кличка, крім того, є своєрідною «візитною карткою». Тому вона повинна бути:

- короткою і чіткою, а тому кожну кличку слід перевіряти «на голос», тобто впевнитися, наскільки добре й чітко її чути;
- пов'язана з яким-небудь, за можливості простим, поняттям чи образом;
- культурною, щоб не ганьбила тварину і фахівця, який її присвоював;
- не можна присвоювати клички, утворені від людських імен;
- **заборонено** присвоювати клички з політичним відтінком чи пов'язувати їх з назвами націй, народностей;
- не слід давати клички на місцевому діалекті.

Ідентифікаційний номер присвоюють телятам у день їх народження під час складання „Акта на оприбуткування тварин”. У практиці найчастіше використовують таку систему, за якої теличкам присвоюють парні, а бичкам – непарні номери. Ідентифікаційний номер має бути нанесений на тіло теляти запровадженим у господарстві способом не пізніше ніж через сім днів після народження, але раніше ніж тварина залишить господарство.

Основні вимоги „Положення про ідентифікацію і реєстрацію великої рогатої худоби” такі:

1. Загальні положення

1.2. Положення є обов'язковим для виконання всіма юридичними і фізичними особами, що є власниками тварин, займаються їх розведенням, утриманням, торгівлею, транспортуванням, проводять забій, утилізацію тварин, здійснюють ветеринарний контроль, надають сервісні послуги у сфері тваринництва та проводять виставки з участю тварин.

1.3. Ідентифікації і реєстрації підлягають усі тварини, які знаходяться, розводяться або утримуються на території України.

Ідентифікація і реєстрація великої рогатої худоби запроваджується з метою: одержання оперативної і надійної інформації про поголів'я великої рогатої худоби щодо статі, віку, породи та його місцезнаходження для поліпшення управління і прогнозування ринків продукції скотарства; охорони території України від епізоотичних захворювань; контролю за санітарним станом, якістю і походженням продукції скотарства; оптимізації запровадження планів ветеринарної медицини щодо запобігання (профілактики), ветеринарного контролю, лікування та ліквідації інфекційних, інвазійних і незаразних хвороб; контролю за переміщеннями тварин усередині країни та в разі їх експорту й імпорту; забезпе-

чення дотримання вимог законодавства з племінної справи, включаючи оцінювання продуктивності і племінної цінності; оптимізації розробки і виконання селекційних програм, організації технологічних систем у скотарстві та підвищення достовірності інформації під час сертифікації племінних (генетичних) ресурсів; забезпечення візуальної ідентифікації кожної тварини в стаді.

1.5. Поняття, що вживаються у „Положенні”, мають таке значення:

власник – будь-яка фізична чи юридична особа, яка володіє, користується та розпоряджається тваринами;

ідентифікаційний номер – індивідуальний номер, що присвоюється тварині, не змінюється протягом її життя та є унікальним у межах одного виду тварин;

бирка – вушний знак установленого зразка з нанесеним ідентифікаційним номером, що використовується виключно для ідентифікації визначеного виду тварин;

ідентифікація – процес (робота) з ототожнювання тварини (її нумерація та присвоєння клички тощо), що включає прикріплення бирок з ідентифікаційним номером на кожне вухо тварини, внесення інформації в книгу обліку тварин господарства, видачу паспорта великої рогатої худоби та ветеринарної картки до паспорта;

реєстрація – внесення до Реєстру тварин інформації про ідентифікованих тварин, їх переміщення, власників, господарства та їх ветеринарно-санітарний стан тощо, що здійснюється адміністратором Реєстру тварин;

паспорт великої рогатої худоби – документ суворого обліку, що містить дані стосовно тварини, її переміщення, власників, місцезнаходження і реєстрації в Реєстрі тварин, та є супровідним документом за будь-якого переміщення тварини;

ветеринарна картка до паспорта великої рогатої худоби – документ суворого обліку, що засвідчує дані стосовно ветеринарно-санітарного стану господарства, де знаходиться тварина, та стану здоров'я тварини, факт проведення вакцинацій, діагностичних досліджень і профілактичних обробок та є додатком до паспорта великої рогатої худоби;

Реєстр тварин – автоматизована інформаційно-аналітична система обліку даних про ідентифікованих тварин, їх переміщення, власників, господарства та їх ветеринарно-санітарний стан тощо, яка забезпечує зберігання інформації про тварин, надання такої інформації та її захист від несанкціонованого доступу;

замовлення – документ, складений власником тварин або уповноваженою ним особою для проведення ідентифікації та реєстрації тварин, внесення змін у Реєстр тварин;

книга обліку тварин – документ установленої форми, в який вносять інформацію про тварину, її походження, переміщення, забій, утилі-

зацію, загибель (падіж) тощо у порядку, встановленому цим „Положенням”;

Адміністратором Реєстру тварин є державне підприємство „Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин”, що здійснює ідентифікацію тварин, їх реєстрацію, ведення Реєстру тварин, відповідає за збереження даних у Реєстрі тварин, приймає запити, надає витяги з Реєстру тварин тощо, а також виконує інші функції, передбачені цим „Положенням”.

1.6. Ідентифікація і реєстрація великої рогатої худоби включає такі операції: реєстрацію господарства; оформлення замовлення; прикріплення бирок; облік ідентифікованих тварин у господарстві; реєстрацію ідентифікованих тварин у Реєстрі тварин; оформлення і видачу паспорта тварини; оформлення і видачу ветеринарної картки; реєстрацію в Реєстрі тварин інформації про переміщення, загибель (падіж), забій, утилізацію тварин тощо.

1.7. „Агентство” здійснює: замовлення, облік і контроль за використанням бирок, бланків паспортів тварин та ветеринарних карток, книг обліку тварин, бланків реєстраційних карток; забезпечення бланками ветеринарних карток державних установ ветеринарної медицини.

1.8. Власники тварин зобов’язані зареєструвати свої господарства в Реєстрі тварин перед початком проведення Ідентифікації і реєстрації тварин.

1.9. Для реєстрації господарства власник тварин подає „Агентству” через агента заповнену реєстраційну картку господарства, яке вносить дані реєстраційної картки господарства до Реєстру тварин.

У разі зміни даних про господарство, занесених до реєстраційної картки, власник повинен у 7-денний термін подати „Агентству” через агента заяву про внесення змін до реєстраційної картки господарства.

1.10. Власник відшкодовує вартість бирок, дублікатів бирок, засобів для прикріплення бирок, бланків паспортів та ветеринарних карток.

1.11. Для проведення ідентифікації і реєстрації тварин власник зобов’язаний подати замовлення, в якому зазначаються: реєстраційний номер господарства; відомості про власника або уповноважену ним особу; місцезнаходження господарства; обсяг робіт, які потрібно провести з ідентифікації та реєстрації тварин.

Відомості про власника або уповноважену ним особу мають містити: для юридичних осіб – їх найменування, місцезнаходження, ідентифікаційний код у Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України (далі – код ЄДРПОУ), банк обслуговування, номер поточного рахунка в банку, МФО банку, індивідуальний податковий номер, номер свідоцтва платника ПДВ;

Під час подання замовлення власник або уповноважена ним особа пред’являє паспорт або відповідне доручення.

2. Ідентифікація тварин та їх облік у господарствах

2.1. Усі тварини, що утримуються у господарстві, мають бути ідентифіковані за допомогою двох бирок єдиного зразка (рис. 1), які прикріплюються на кожне вухо тварини і не знімаються впродовж всього її життя. На обох бирках тварини вказується один і той самий ідентифікаційний номер, який дозволяє ідентифікувати кожну тварину. Спосіб прикріплення бирок визначається „Агентством”.

- логотип державного підприємства "Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин";
- позиції 1,2 номера – літерний код країни, де тварину ідентифіковано;
- позиції 3,4 номера – цифровий код області, де тварину ідентифіковано;
- позиції 5-8 номера – чотири перших цифри номера тварини;
- штрих-код;
- позиції 9-12 номера – чотири останні цифри номера тварини – **робочий номер**.

- позиції 1,2 номера – літерний код країни, де тварину ідентифіковано;
- позиції 3,4 номера – цифровий код області, де тварину ідентифіковано;
- позиції 5...8 номера – чотири перших цифри номера тварини;
- позиції 9...12 номера – чотири останні цифри номер тварини – **робочий номер**.

Рис. 1. Бирка для ідентифікації великої рогатої худоби

2.2. Видача бирок і засобів для їх прикріплення, реєстрація тварин, оформлення та видача паспорта тварини, проводяться „Агентством” на підставі замовлення. Власник повинен у встановленому порядку вести облік отриманих бирок і використовувати їх виключно для ідентифікації тварин, що йому належать.

2.3. Бирки необхідно прикріплювати на кожну тварину, що наро-

дилася у господарстві, не пізніше семи діб від моменту її народження, але раніше, ніж тварина залишить господарство.

2.4. Власник може прикріплювати бирки самостійно (за винятком тварин, імпортованих з інших країн) або запрошувати для цього агента.

2.5. Ідентифікацію імпортованих тварин проводить виключно агент.

2.6. Якщо тварину імпортовано з країни, де функціонує система ідентифікації, що відповідає вимогам Постанови №1760/2000 Європейського Парламенту і Ради від 17 липня 2000 року, заміна бирок не проводиться і тварина зберігає свої початкові вушні бирки, лише власник зобов'язаний у встановленому цим „Положенням” порядку здійснити дії з реєстрації тварини в Реєстрі тварин і отримати на неї паспорт та ветеринарну картку.

2.7. Якщо тварину імпортовано з країни, де відсутня вказана система ідентифікації, то тварина повинна бути ідентифікована та зареєстрована в установленому порядку в термін, що не перевищує 30 діб з моменту прибуття тварини в господарство, але раніше, ніж тварина залишить господарство.

2.8. Якщо господарством призначення тварини, що імпортується, є забійний пункт чи м'ясокомбінат, ідентифікація тварини не проводиться і паспорт тварини не видається.

2.9. У кожному господарстві необхідно вести облік тварин. Облік ведеться шляхом занесення інформації до Книги обліку тварин. Облік тварин у господарствах юридичних осіб ведеться відповідальною особою господарства.

2.10. Книга обліку тварин ведеться на паперових носіях.

2.11. Книга обліку тварин складається з таких частин: зведена картка характеристик господарства; дані відносно народження та переміщення тварин; дані відносно утримання тварин та заходи з догляду за ними.

2.12. До розділу 1 книги обліку тварин вносяться такі дані про народження та переміщення тварин:

- **про народження тварин** – ідентифікаційний номер; кличка, стать, назва породи, дата народження, походження (ідентифікаційні номери, клички, коди порід матері і батька), серія і номер паспорта тварини;

- **про переміщення тварин:**

– у разі прибуття тварин у господарство – ідентифікаційний номер тварини, реєстраційний номер, назва та адреса господарства, з якого прибула тварина, дата та причина прибуття; у разі імпорту – назва країни імпорту тварини;

– у разі вибуття тварини – реєстраційний номер, назва та адреса господарства, в яке вибуває тварина, дата та причина вибуття; дата та причина забою, загибелі, утилізації тварини; у разі експорту – назва країни експорту тварини.

2.13. До розділу 2 книги обліку тварин вносяться такі дані відносно